

MARIA WŁOSZCZOWSKA © Barbara Regulska

concerto
BUDAPEST

MAGYAR KINCSEK I.
DUBROVAY / BARTÓK / LISZT-WEINER

PESTI VIGADÓ
2019.02.06. 19.30

DUBROVAY LÁSZLÓ

Versenymű ütőhangszerekre és zenekarra

1. *Allegro*
2. *Moderato, libero*
3. *Presto*

BARTÓK

Hegedűverseny, op. posth. (I.), BB 48a, Sz. 36

1. *Andante sostenuto*
2. *Allegro giocoso*

– szünet –

LISZT-WEINER

h-moll szonáta

Közreműködik:

Janca Dániel ütőhangszerek,
Maria Włoszczowska hegedű

Concerto Budapest

Vezényel: **Rácz Zoltán**

JANCA DÁNIEL

A fiatal ütőhangszeres művész a Zeneakadémián szerezte diplomáját Joó Szabolcs és Rácz Zoltán tanítványaként. Szólistaként, zenekari tagként és alkalmi formációkban is rendszeresen dolgozik. Fellépett az Amadinda Ütőegyüttessel, a Ju Percussion Group-pal és a világ vezető ütőhangszeres fesztiválján a PASIC-en; játszott továbbá a Budapesti Fesztiválzenekarban és a Kocsis Zoltán vezette Nemzeti Filharmonikus Zenekarban, tagja volt a Buda-foki Dohnányi Zenekarnak. 2012-ben első díjat nyert a fermói nemzetközi ütőhangszeres versenyen. A Concerto Budapesthez a 2018/19-es évad kezdetén csatlakozott, de már korábban is játszott a zenekarban Keller András vezetése alatt.

MARIA WŁOSZCZOWSKA

A fiatal lengyel hegedűművésznő, a tavalyi lipcsei Johann Sebastian Bach-verseny első díjasa és egyben közönségdíjasa Makszim Vengerov, Leonyid Kerbel és Keller András tanítványaként került igen fiatalon a nemzetközi élvonalba. Jelenleg Londonban él, ahol korábban a Royal Academy of Music hallgatója volt. A Wigmore Hall közönségének 2016-ban mutatkozott be. Számos zenekarral fellépett már, és gyakran játszik kamarazenét rangos művészek – így Robert Levin vagy Makszim Vengerov – partnereként; utóbbival már közös hanglemezfelvétele is készült. Maria Włoszczowska jelenleg egy Guarneri-hegedűn játszik, és a lengyel kulturális minisztérium és a japán Hattori Alapítvány támogatását élvez.

RÁ CZ ZOLTÁN

Rácz Zoltán ütőhangszeres szólistaként, kamarazenészként, zenekarvezetőként és karmesterként a magyarországi kortárs zenei élet egyik legjelentősebb alakja. 1984-ben alapította meg az azóta Kossuth-, Liszt- és Prima-díjat nyert Amadinda Ütőegyüttest, melynek ma is művészeti vezetője. A 20. század második felének legmeghatározóbb szerzői, köztük Ligeti György, John Cage és Steve Reich is dedikáltak nekik műveket. 1990-től több mint 25 évig tanított a Zeneakadémián és mesterkurzusokat tartott a világ számos pontján. Az elmúlt években a Concerto Budapest több 20. századi és kortárs programjának dirigenseként is találkozhatott vele a közönség.

DUBROVAY László Versenymű ütőhangszerekre és zenekarra

Dubrovay László, aki az élő magyar szerzők közül a legnagyobb figyelmet szenteli a versenyműveknek, a műfajt különlegesen gazdag fantáziával műveli, és az előadóművészeknek barokkosan sokszínű és eredeti hangszerösszeállításokkal jár a kedvében, 2003-ban komponálta meg Varga Zoltánnak ajánlott, ütőhangszerekre és zenekarra komponált versenyművét. Jóllehet a versenymű nem titkoltan és többféle módon is tükrözi Bartók Béla (továbbá Kodály, Stravinsky és mások) hatását, egy bizonyos tekintetben mégis inkább a Bartókéval ellentétes kiindulású: míg a nagy előd gyakran saját hangszerének, a zongorának, tehát egy eredendően harmónia- és dallamközpontú instrumentumnak az ütőhangszeres kvalitásait igyekszik kidomborítani (például az *I. zongoraverseny*ben vagy a kétfonórás-ütőhangszeres szonátában), addig Dubrovay a szólista által megszólaltatott ütőhangszerek közül hangsúlyozottan a határozott hangmagasságokat megszólaltató, dallamhangszerként is teljes értékű marimbának, vibrafonnak, harangoknak biztosítja az elsőséget.

Jóllehet a szerzőnek ebből a művéből sem hiányoznak a súlyosabb mondanivalót hordozó, érzelmileg telített vagy éppen elsötétülő pillanatok (különösen a lassú tételből nem), az azért egyértelmű, hogy – már csak azért is, hogy a szólista minél vonzóbb szerepben mutatkozhasson be – Dubrovay ezúttal a versenymű-műfaj könnyed, játékos, virtuóz arcát igyekezett előtérbe helyezni. Szembeszökő viszont, hogy hangszerelése mennyire igényes és fantáziadús, formálása mennyire elegáns és magabiztos még akkor is, amikor a dzsesszes hatások, sőt a szimfonikus könnyűzene felé kacsingat. A sokszínűségében is elegáns nyitótétel után a mű érzelmi tetőpontját a távoli harangzúgással, az éjszaka neszeivel induló, népdal-apoteózissá tornyosuló középső, lassú tétele jelenti. A záró *Presto* a szerző szavai szerint „a vicces scherzo- és a virtuóz toccata-tételek karaktereit egyesíti”: szellemes és briliáns tétel, amelyben az indítás hajsza-karakterének baljós-elemei hamarosan eltűnnek, feloldódnak a száguldás elementáris örömeiben.

BARTÓK Béla Hegedűverseny, op. posth. (I.)

Bartók Béla 1908. február 5-én fejezte be előző évben megkezdett, kéttételes fiatalkori hegedűversenyét. A művet akkori szerelmének, Geyer Stefi hegedűművésznőnek ajánlotta – éppen egy héttel azelőtt, hogy a címzett megszakította vele a meglehetősen egyoldalú kapcsolatot. A hegedűverseny kézírata azonban az ő birtokában maradt, s mivel a darabot sohasem játszotta el és nem is hozta nyilvánosságra, az ősbemutatóra csak Geyer Stefi halála után, 1958-ban kerülhetett sor. Bartók a maga részéről ugyan-csak kvázi érvénytelennek tekintette a művet, történetét mintegy lezárva azzal, hogy első, súlyosabb tételének új helyet talált az 1911-ben bemutatott *Két portré* (op. 5, BB 48b) nyitódarabjaként.

Tudjuk viszont, hogy a hegedűverseny eredeti formájában is portré, illetve inkább kettősportré abban az értelemben, hogy Bartók, mint egy levelében írja, az I. tételben az „ideális”: a mennyei és emelkedett, míg a II.-ban a vidám, szellemes, szórakoztató Geyer Stefi arcképét igyekezett megrajzolni. Sőt, tervezett egy III. tételt is a közönyös, hűvös és hallgatag Stefiről, a negatív oldal zenei ábrázolására azonban, bár gazdagította volna a lélekrajzot, a szerelmes zeneszerzőt nem vitte rá a lélek. Így jött létre a szokatlan, kéttételes versenyműszerkezet, amely felidézi Bartók lassú–gyors felépítésű, op. 1-es *Rapszódiajának* emlékét; a rapszódia-forma emellett a mű szabadabb formálásával is összhangban van.

A darab első tétele magas érzelmi hőfokú, vallomásszerű zene, egyike Bartók legszemélyesebb megnyilatkozásainak. A derűs és játékos második tétel pedig nem hivalkodó módon, de félreérthetetlenül a legvonzóbb lehetőséget óhajtja nyújtani Geyer Stefinek arra, hogy virtuozitását megmutassa. Mindkét tétel meghatározó zenei motívuma a három egymásra épülő tercből álló, nagy szeptimet kifeszítő *d–fis–a–cisz'* hangsor (ahogy Bartók nevezi: Geyer Stefi Leitmotivja); ez hangzik fel az első tétel kezdeteként, és emelkedő hangzatfelbontásként, bár különféle transzpozíciókban és elhangelésökkel, számtalanszor vissza is tér. Ugyanez a motívum a II. tételben is lépten-nyomon jelen van, itt azonban nehezebben apperceptálható: Bartók ugyanis a négy hang vonalát újra meg újra, mindig más módon megtöri, irányát megfordítja.

LISZT Ferenc – WEINER Leó h-moll szonáta

Liszt *h-moll szonátája* a pályája csúcspontján álló zongoravirtuóz-zeneszerző heroikus és jellegzetesen romantikus vállalkozása: kísérlet arra, hogy egyetlen nagyszabású kompozícióba sűrítse össze mindazt, ami az elődök és kortársak művei, illetve saját több évtizedes zongoraművészi tapasztalatai során felgyülemlett benne; hogy egy műben mondjon el mindent, ami a zongora nyelvén kifejezhető. Az előtte álló példák – mindenekelőtt Beethoven *Hammerklavier-szonátája*, Schubert *Wanderer-fantáziája* vagy Schumann *C-dúr fantáziája* – mögött rejlő hatalmas szellemi teljesítmény, az előadóval szemben támasztott rendkívüli követelmények is erősíthették Liszt romantikus mindent-akarását, azt, hogy – mint Somfai László írja – „mindenből a legszélsőségesebbet, a legkockázatosabb karakterűt keresse”, bízva a különleges forma teherbírásában.

Ez a forma valóban nem mindennapi, és számos meglevő formaelvet egyesít, olyannyira, hogy mindmáig többféleképpen szokták interpretálni, többékevésbé ugyanolyan joggal. Mi maradjunk annál a hozzávetőleges leírásnál, hogy egytétel, de négy egybekomponált tételre – gyors, lassú, scherzo, gyors bontható – kompozícióról van szó, amely azonban a már Beethoven-nél, sőt Haydn-nál is megtalálható monotematikus tendenciák fokozott érvényesülése révén akár egyetlen hatalmas variációsorozatként is felfogható. Ha pedig az első gyors „tétel” szonátaszerű vonásait szembesítjük azzal, hogy némelyek az egész kompozíciót is egyetlen hatalmas szonátaformájú tételként interpretálják, akkor akár a fraktál-elv első zenei megvalósítását is Lisztnek tulajdoníthatjuk.

A darabból Weiner Leó által 1955-ben készített, kiadatlan zenekari átíratot, amely szorosan követi az eredetit, és meglepő természetességgel ülteti át a szimfonikus környezetbe, fél évszázados elfeledettség után az utolsó másfél évtizedben kétszer is lemezre vették, s azóta hangversenyeken is rendszeresen megszólal.

Szöveg: Malina János

HUNGARIAN GEMS 1

DUBROVAY / BARTÓK / LISZT-WEINER

LÁSZLÓ DUBROVAY

Concerto for Percussion and Orchestra

BARTÓK

Violin Concerto No. 1, BB 48a, Sz. 36, Op. posth.

– interval –

LISZT-WEINER

Sonata in B minor

Featuring:

Dániel Janca percussion,

Maria Włoszczowska violin

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **Zoltán Rác**

Concerto Budapest performs László Dubrovay's percussion concerto (2003), that is suggestive of a Bartók influence, with Dániel Janca instrumentalist, who takes the extremely demanding principal part playing the marimba and vibraphone. Béla Bartók was inspired by and wrote his *Violin Concerto No. 1* for Stefi Geyer around 1907-1908. The work only came to the attention of the world after the death of the composer and the violinist, who had returned Bartók's passion with friendship only. The solo is taken by the young Polish violinist and much sought-after chamber musician Maria Włoszczowska, winner of several major competitions. Zoltán Rác, unimpeachable in the area of percussion music, conducts the concert, the closing number of which is an interesting transcription: a variation for grand orchestra of Liszt's *Piano Sonata in B minor* in the faithful and rich arrangement of Leó Weiner.

**Concerto
BUDAPEST**
született muzsikusok

www.concertobudapest.hu